

afval-, bodem- en duurzaam materialenbeleid voor de professional

13 studenten, evenveel duurzame en ecologische ontwerpen. Op 9 oktober reikte de OVAM de Ecodesign Awards voor studenten uit. Die erkenning inspireert jonge ontwerpers om in hun verdere loopbaan aandacht te hebben voor duurzame productinnovatie.

Inhoud

Pagina 2

Langerbruggekaai:
van stadskanker tot buurtpark

4 Kringlooeconomie in Europa?
Uitdaging aanvaard!

6 Notaris Stefan Van Tricht:
“Met de OVAM-webtools help
ik mijn cliënten in enkele
muisklikken verder”

7 “Materialenscan is zinvol
voor elk bedrijf dat
grondstoffen gebruikt”

8 OVAM pakt afval in zee
aan

Alles kan beter

Eind vorige maand publiceerde het WWF het Living Planet Report. Uit dat tweejaarlijkse rapport bleek dat ons land met een gemiddelde ecologische voetafdruk van 7,45 hectare de vijfde plaats in de wereld bekleedt. Geen goed nieuws want dat betekent dat als alle mensen zouden leven met de voetafdruk van de gemiddelde Belg we volgens het WWF 4,3 aardes nodig hebben. Vooral een groot patrimonium aan relatief oude, slecht geïsoleerde gebouwen waaruit veel energie ontsnapt en een dicht weggennet in het hartje van Europa spelen ons parten bij de berekening van die voetafdruk.

Wat afval- en materialenbeheer betreft, staan we er beter voor. Meer nog, we mogen ons zelfs Europees koploper noemen. Recyclagedoelstellingen voor het jaar 2030 die in een reeks Europese wetsvoorstellen op tafel liggen, behalen we vandaag al in Vlaanderen (p.4). Toch zijn er ook voor ons nog heel wat verbetermogelijkheden. In een interview aan het begin van haar tweede ambtstermijn (p.3), stelt Vlaams minister voor Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege dat we moeten nagaan hoe we ons afval nog meer en beter selectief kunnen inzamelen en dat ook onze bedrijven nog een versnelling hoger moeten schakelen.

Sommige bedrijven zien daar ook een economische meerwaarde in. Kleiproducent Argex, een van de bedrijven die als eerste de materialenscan van het Agentschap Ondernemen en de OVAM afgerond heeft, vertelt aan OVAM.link dat een kritische doorlichting van de productie en het materiaalgebruik de rendabiliteit van een onderneming alleen maar kan opkrikken (p.7). De valorisatie van reststromen van andere bedrijven blijkt daarbij een vaak voorkomende maatregel te zijn. Recycleren en afval, reststromen en hernieuwbare grondstoffen optimaal inzetten, vermindert bovendien de CO₂-uitstoot en draagt dus ook bij tot het verlagen van onze ecologische voetafdruk.

Vlaanderen zal die boodschap ook vertalen naar de rest van de wereld wanneer de stad Antwerpen in september 2015 gastheer is van het International Solid Waste Association (ISWA) congres. De titel van dat congres waarop de wereldwijde afvalsector verwacht wordt, luidt Let's make the most of our resources and waste (p.5)

Een groep Belgische duikers en een Nederlandse vereniging van NGO'S en bedrijven nam die slogan alvast letterlijk. Zij gaan de 'plastic soup' in zee te lijf en maken van opgedoken visnetten rond scheepswrakken bikini's en sokken (p.8).

Recyclage zorgt letterlijk voor een betere voetafdruk!

Jan Verheyen, woordvoerder

Van stadskanker tot buurtpark

OVAM saneert Langerbruggekaai in Gent

Mannen in beschermingspakken die af en aan lopen, een sproei-installatie die op volle toeren draait, graafmachines die verontreinigde grond afgraven: op het verlaten industrieterrein aan de Langerbruggekaai tussen Gent en Evergem gonst het dit najaar van de bedrijvigheid. De OVAM saneert er de zwaar verontreinigde grond. Het is het begin van een nieuw leven voor het terrein en de buurtbewoners.

Straks slaan de bewoners van het Zuidledeplein een praatje in het nieuwe buurtpark en spelen hun kinderen verstoptertje in het speelbos. Op het nieuwe fietspad trappen mensen uit de wijk door het groen naar hun dorp, school of werk in de haven van Gent. Van een troosteloos en zwaar verontreinigd industrieterrein naar een levendig buurtpark: het contrast kan moeilijk groter zijn.

Yves Van den Bossche van de OVAM

“Zware industrie en bombarde- menten vervuilden de bodem”

“In het begin van de vorige eeuw was op het terrein zware industrie gevestigd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de olieraffinerij Belgo-Petroleum bovendien zwaar getroffen door artillerieduels. Daarbij drong minerale olie in de bodem. Ons bodemonderzoek wees ook uit dat op sommige plekken zware metalen in de grond zitten. Hoe die daar zijn terechtgekomen weten we niet zeker, maar wellicht zijn afbraakwerken of vervuilde aanvalgrond de oorzaak.”

“Op de noordelijke helft van het terrein, naast de woon-

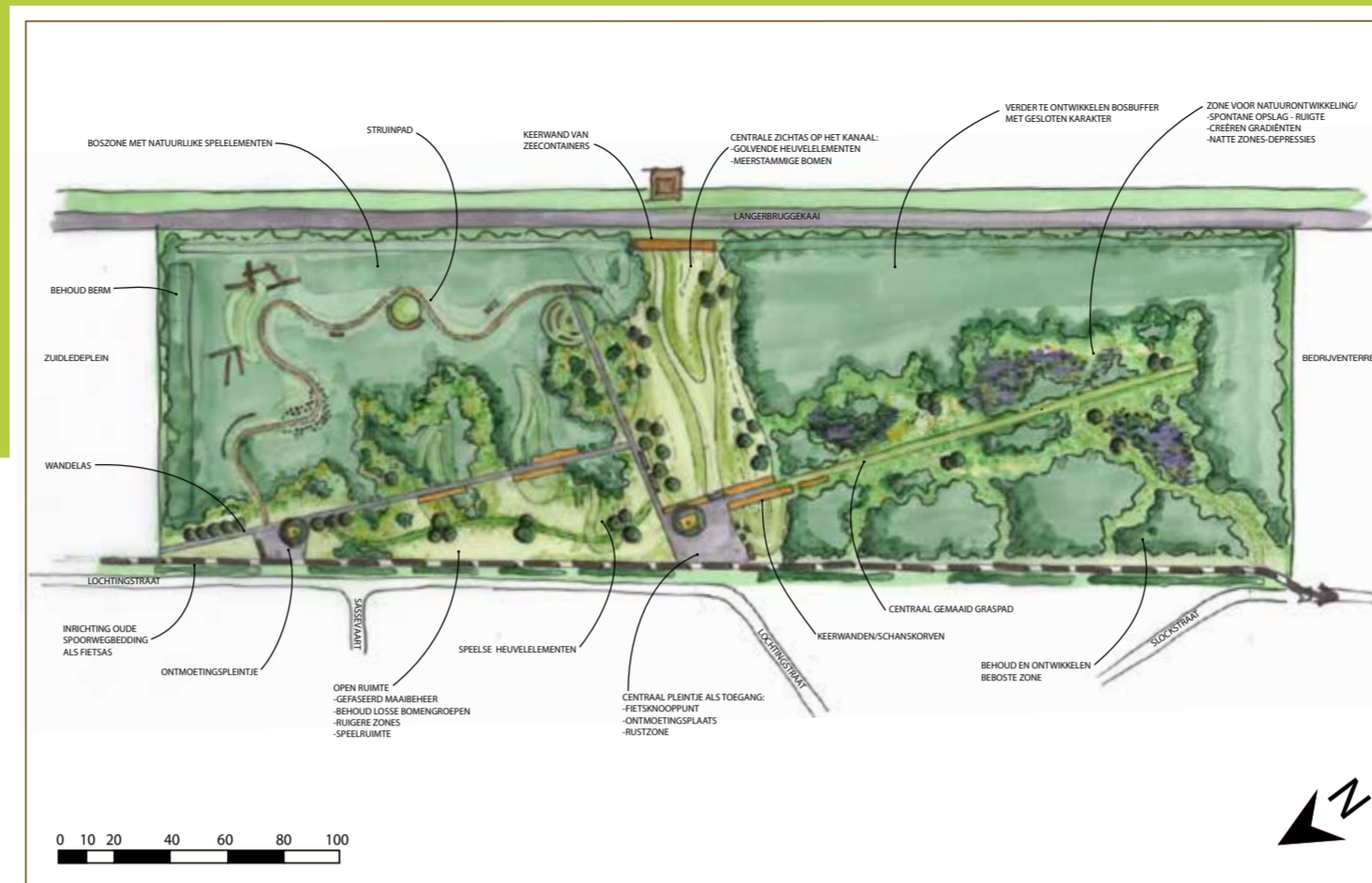
wijk van het Zuidledeplein, hebben we ook asbest gevonden. Die kwam daar waarschijnlijk terecht toen de installaties van Belgo-Petroleum onzorgvuldig werden gesloopt. Gelukkig heeft het asbest zich niet verspreid naar de huizen en gronden aan het Zuidledeplein en de Lochtingstraat. Dat het terrein na al die jaren dicht begroeid is, heeft daar wellicht mee te maken. Maar ook in de toekomst willen we elk risico voor omwonenden en gebruikers van het terrein uitsluiten. Daarom saneren we het deze winter minutieus.”

“De sanering is eind september gestart en zal ongeveer vier maanden duren. Waar de bodem vervuild is, hebben we bomen en struiken gekapt. Daar graven we de verontreiniging met asbest en zware metalen af. Om de lokale olieverontreiniging makkelijk te kunnen ontgraven, verlagen we de grondwaterafstand. De afgegraven grond gaat naar een verwerkingscentrum. Het opgepompte grondwater zuiveren we en lozen we nadien in het Kanaal Gent-Terneuzen.”

Stefan De Brabander van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

“Natuur, spel en recreatie palmen dit gebied straks in”

“Het terrein aan de Langerbruggekaai behoort tot de Gentse kanaaldorpen. Die liggen pal in de haven van Gent. In 2005 legde de Vlaamse Regering de contouren van de haven defi-

nitief vast. Dat gaf de bewoners van de Gentse kanaaldorpen zekerheid: hun dorp zou blijven bestaan. En dat niet alleen, de woongebieden moesten een aangename plek blijven om te leven. Daarom bakende de Vlaamse Regering ‘koppelingsgebieden’ af: groene zones die de kanaaldorpen afschermen van de activiteiten in de haven. Dat kan een weiland zijn, maar ook een natuurgebied of een park. In die bufferzones is plaats voor spel en recreatie: een petanquebaan, een avontuurlijk speelbos ... Trage wegen doorkruisen het gebied en loodsen buurtbewoners in alle veiligheid naar hun werk in de haven.”

“Ook het terrein aan de Langerbruggekaai kreeg het etiket ‘bufferzone’ opgekleefd. De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) gaat het nu opnieuw inrichten. We hebben de bewoners zoveel mogelijk bij onze plannen betrokken. Op bewonersvergaderingen lichtten we de plannen toe en konden de omwonenden hun zeg doen. Zo vroegen sommige mensen om de heuvel tussen het Zuidledeplein en het toekomstige buurtpark te behouden. Die biedt de omwonenden immers privacy. We hebben de plannen daarom aangepast: nadat de verontreinigde heuvel is afgegraven, voeren we zuivere grond aan om hem in ere te herstellen.”

“Als wijkregisseur van de Gentse kanaaldorpen bekijk ik samen met de bewoners en de gemeentelijke diensten hoe we de leefbaarheid van de kanaaldorpen kunnen opkrikken. Dat doe ik in opdracht van de stad Gent. Zo organiseerden we eind september het wijkfeest Wijk van de Maand voor de Gentse kanaaldorpen, waartoe ook het Zuidledeplein en Terdonk behoren. Ook de OVAM en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) tekenden toen present. De buurtbewoners konden bij hen terecht met alle vragen en bezorgdheden over de nakende sanering en de nieuwe bestemming die het terrein straks krijgt.”

“Na de bodemsanering door de OVAM gaan de werkzaamheden van de VLM van start. In de buurt van de huizen komt een park met een picknickplaats en enkele natuurlijke spelelementen. Aan de andere kant, tegen de aanpalende industriële zone, mag de natuur haar gang gaan. Van de oude spoorwegbedding die langs het terrein loopt, maken we een fietsverbinding door het groen. Die sluit aan op het nieuwe langeafstandsfietspad door de Kanaalzone.”

Wijkregisseur Robert Bosmans

“Van verlaten industrieterrein naar leefbare buurt”

“Voor de omwonenden is de sanering van de Langerbruggekaai een opsteker. Tot voor kort wist niemand dat het verlaten en overwoekerde industrieterrein verontreinigd was. Veel buurtbewoners maakten er geregeld een wandeling of lieten er de hond uit. Nu krijgen ze een gezond buurtpark naast hun deur, waar kinderen ravotten en buurtbewoners elkaar ontmoeten.”

“De bewoners overhandigden persoonlijk een memorandum aan burgemeester Daniël Termont. Daarin somden ze hun verzoeken voor hun wijk op: een nieuwe speelzone, meer veilige fietspaden, meer groen ... Aan die vragen komt het project aan de Langerbruggekaai nu tegemoet.”

“In Vlaanderen zijn niet alleen energie en materialen schaars, maar ook ruimte. Daarom richten we onze pijlen op brownfields en blackfields. Investeers laten zulke extreem verontreinigde terreinen doorgaans links liggen. Die ruimte ‘recycleren’ is een goede zaak voor ons milieu en onze ruimtelijke ontwikkeling. We pakken de verontreiniging aan en stemmen de sanering af op de nieuwe bestemming die de site moet krijgen: ruimte voor ondernemen, wonen, schoolgaan en zoveel meer. Voor brownfields en blackfields die in handen van andere overheden zijn, zet de OVAM haar knowhow in om de sanering efficiënt tot een goed einde te brengen.”

“We kunnen met z’n allen nog beter selectief inzamelen”

Interview Vlaams minister voor Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege

“We moeten bekijken hoe onze selectieve inzameling nog beter kan, en hoe het betaalbaar en praktisch blijft voor iedereen.” Die ambitie formuleert Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege bij het begin van haar tweede ambtstermijn.

Vlaamingen hebben een bijzonder grote ecologische voetafdruk, zo bleek dit najaar. Tegelijk wordt Vlaanderen wereldwijd geroemd als koploper in het afval-, bodem- en materialenbeleid. Hoe vallen die twee met elkaar te rijmen?

“Onze ecologische voetafdruk hangt vooral af van hoe we wonen en hoe we ons verplaatsen, en minder van hoe we omgaan met afval. Toch kunnen we ook op dat vlak onze impact verminderen. Het beleidsprogramma voor de bouw is bijvoorbeeld klaar om uitgerold te worden. Dat programma trekt de kaart van energie- en materiaal-efficiëntie, selectief slopen, meer recyclage van bouw- en sloopafval en dynamisch bouwen.”

“Ook bedrijven moeten een versnelling hoger schakelen en hun afval nog beter selectief inzamelen. Heel wat bedrijven wisselen hun reststromen vandaag al uit. Dat symbioseplatform is een van de eerste concrete realisaties van het Vlaams Materialenprogramma, het breed gedragen actieplan dat van Vlaanderen tegen 2020 een performante kringlooeconomie moet maken. De afvalstoffen van bedrijf A worden zo de grondstoffen van bedrijf B. Om dat potentieel in kaart te brengen, gaan we met de materialenscan op zoek naar interessante reststromen van bedrijven.”

“Ook ons huishoudelijk restafval kunnen we nog verder verminderen, bijvoorbeeld door nog meer grofvuil, kunststoffen en organisch afval selectief in te zamelen. Laat het duidelijk zijn, ons afval- en materialenbeleid is geen deel van het probleem maar een deel van de oplossing!”

Moeten er heilige huisjes sneuvelen?

“Als we nog verbetermogelijkheden zien, waarom niet? Zo laten we een studie uitvoeren naar de impact van een eventuele invoering van statiegeld op drankverpakkingen. Hetzelfde geldt voor de selectieve inzameling. Als het beter kan en voor de burger betaalbaar en praktisch blijft, zetten we daar zeker op in.”

Op het wijkfeest Wijk van de Maand voor de Gentse kanaaldorpen sprak burgemeester Daniël Termont de buurtbewoners van het Zuidledeplein en Terdonk toe.

Kringlooeconomie in Europa?

Uitdaging aanvaard!

Een krachtige concurrentiepositie, slimmer gebruik van grondstoffen en minder druk op onze planeet. Dat moet de overstap naar een kringlooeconomie Europa opleveren. Deze zomer gaf de Europese Commissie groen licht voor een reeks voorstellen die de weg naar een kringlooeconomie inluiden.

Tegen 2030 moet elke Europeaan 70 procent van zijn huishoudelijk afval en 80 procent van zijn verpakkingsafval recycleren. En al in 2025 mag afval dat nog voor recycling in aanmerking komt, niet langer op een stortplaats belanden. Die ambitieuze doelstellingen formuleert de Europese Commissie in een reeks wetsvoorstellen die nu op tafel liggen. "Een krachtig signaal", vindt Janneke Van Veen, die voor de OVAM het Europese en internationale materialen- en afvalbeleid opvolgt. "In plaats van grondstoffen te ontginnen en ze na eenmalig gebruik weg te gooien, kiest Europa voor een compleet nieuw economisch model. In een kringlooeconomie zijn preventie, hergebruik en recycling de norm en behoort afval tot het verleden."

Als de plannen straks in alle lidstaten worden uitgevoerd, levert dat Europa heel wat op: een potentieel van 580.000 nieuwe banen, een krachtig concurrentievermogen en minder vraag naar dure, schaarse grondstoffen. Ook het milieu en de gezondheid van alle Europeanen varen daar wel bij. Voor Vlaanderen zijn die doelstellingen zeker haalbaar, weet Janneke Van Veen. "Maar voor veel andere landen zijn de plannen van Europa een zware opgave, waar grote investeringen voor nodig zijn. Roemenië en Bulgarije bijvoorbeeld moeten hun afval- en materialenbeheer nog quasi van nul opstarten."

Goede praktijken uit heel Europa

Gelukkig kunnen die landen heel wat leren van hun burens. Janneke Van Veen: "Binnen de Europese Unie wordt voortdurend kennis uitgewisseld. Over een efficiënte inzameling van afval en materialen kunnen heel wat Europese landen nog veel van Vlaanderen leren. We zijn al jaren een van de koplopers in afval- en materialenbeleid. Tegelijk is zelfgenoegzaamheid niet op haar plaats. Vlaanderen hoort niet op alle vlakken bij de beste leerlingen van de klas. We produceren bijvoorbeeld nog te veel afval."

Dat Europa de lineaire economie vaarwel zegt en de kringlooeconomie op gang trekt, wordt in Vlaanderen op gejuich onthaald. Janneke Van Veen: "Tijdens ons voorzitterschap van de Europese Raad Leefmilieu in 2010 hebben we duurzaam materialenbeheer prominent op de agenda gezet. We zijn verheugd dat Europa de krachtlijnen die we toen hebben uitgetekend, nu heeft opgepikt en in concrete wetsvoorstellen heeft vertaald."

De gemiddelde Europeaan produceert 6 ton afval per jaar en verbruikt 16 ton materialen. Daarvan wordt 3,5 ton ingevoerd uit het buitenland.

(Bron: Europees Milieuagentschap)

Slimme ontwerpen

Toch reiken de plannen minder ver dan Vlaanderen had gehoopt. Janneke Van Veen: "Willen we effectief evolueren naar een kringlooeconomie, dan is afvalpreventie cruciaal. Neem nu een product als een tablet-pc, dat bomvol kostbare materialen zit. Het probleem is dat men de onderdelen van het apparaat vastlijmt. Daardoor is het bijzonder moeilijk om ze te demonteren en de grondstoffen te recupereren. Met een slimmer ontwerp kun je de verschillende componenten eenvoudig recycleren. Als we meer materialen opnieuw gebruiken, moeten we minder grondstoffen ontginnen en vermindert de impact op mens en milieu. Producenten moeten dus van bij het design tot en met de afvalfase verantwoordelijk worden voor heel wat aspecten in de levenscyclus van hun product. Dat moet hen motiveren om hun producten zo duurzaam mogelijk te ontwerpen. Maar net over het luik preventie en de verantwoordelijkheid van producenten blijven de Europese voorstellen vaag."

Van plan naar wet

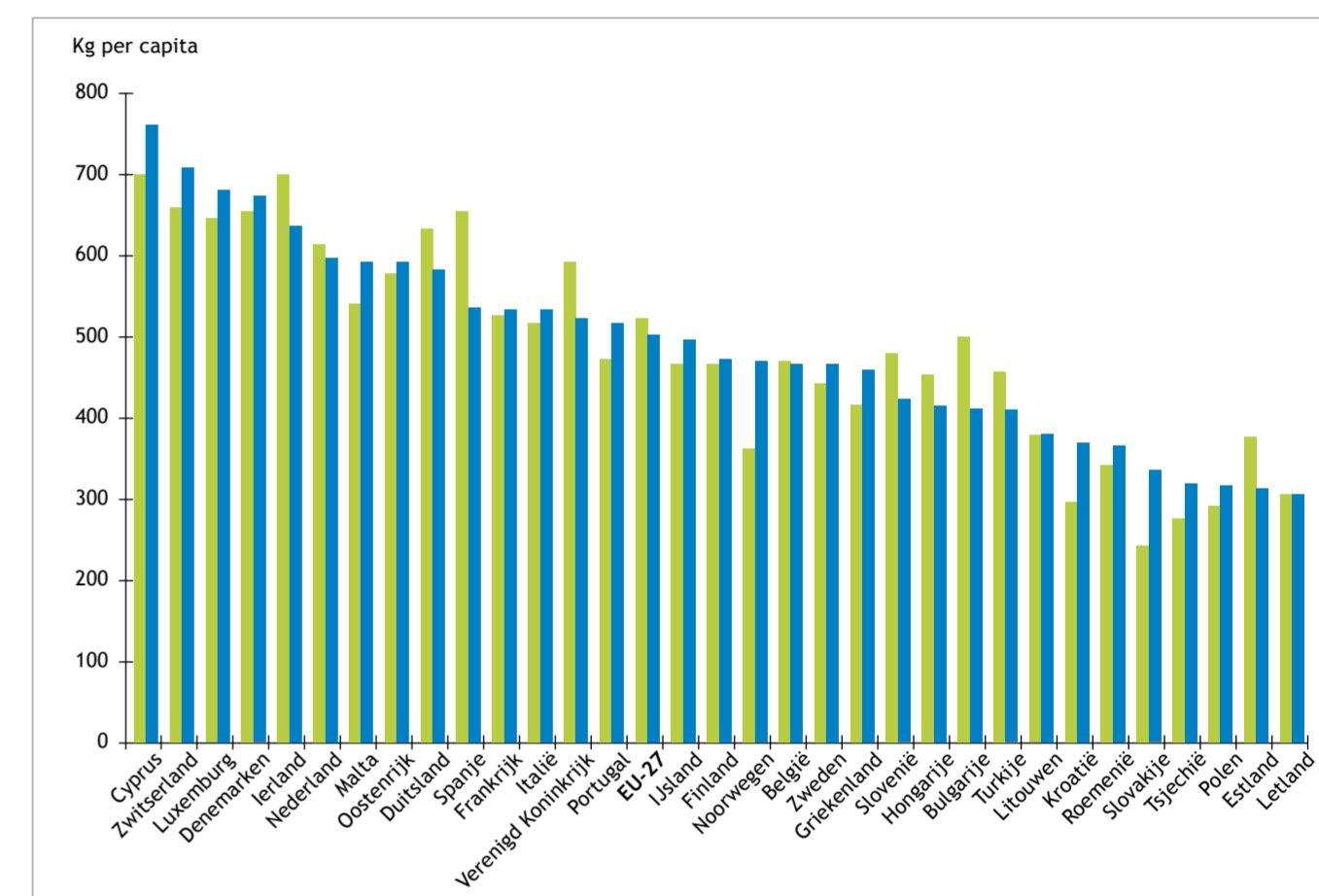
De plannen die nu op tafel liggen, zijn nog niet definitief. Het voorstel van de Europese Commissie gaat eerst naar het Europese Parlement, waar 751 verkozenen uit 28 lidstaten

In 2010 verbruikte een inwoner van Bulgarije gemiddeld 42,5 kilo verpakkingsafval. Een Belg liefst 155,5 kilo.

(Bron: Europees Milieuagentschap)

zetelen, en naar de Europese Raad, die de 28 lidstaten vertegenwoordigt. Die twee instanties moeten het eens worden en hun gemeenschappelijke standpunt in een wet gieten. Janneke Van Veen: "Vlaanderen ijvert ervoor om in de nieuwe wet heldere doelstellingen en maatregelen op te nemen, zodat we afval maximaal voorkomen en producenten verantwoordelijk maken voor de volledige levenscyclus van hun product. Gelukkig zit Vlaanderen op dat vlak op één lijn met Wallonië en Brussel. België moet als lidstaat van de Europese Unie immn den zij opmerkingen en bezwaren geven, die ons een beter inzicht geven in het draagvlak en de mogelijke effecten van de plannen."

De hoeveelheid gemeentelijk afval per hoofd van de bevolking in kilogram

De gemiddelde Europeaan verbruikt vier keer meer hulpbronnen dan een inwoner van Afrika, en drie keer meer dan een Azië. Toch verbruiken Amerikanen, Canadezen en Australiërs nog dubbel zoveel hulpbronnen als Europeanen.

(Bron: Europees Milieuagentschap)

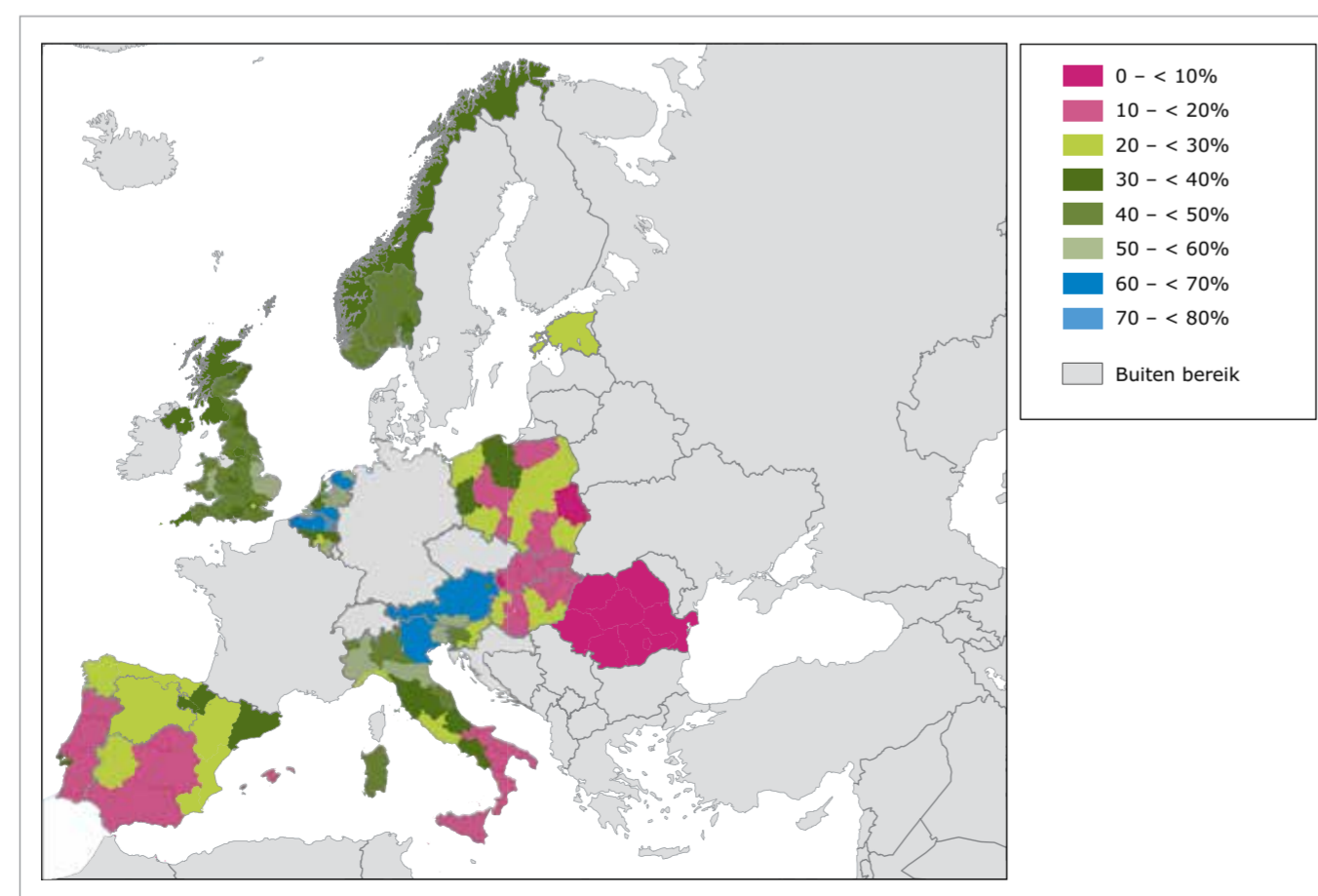
Uw mening telt voor Europa!

Wilt u ook meedenken over het Europese materialenbeleid? In de komende maanden kan elke burger, organisatie of bedrijf zijn mening geven, en dat tot de wet definitief is. "Nú is het moment om uw stem te laten horen", benadrukt Janneke Van Veen van de OVAM. "Veel mensen ervaren het Europese besluitvormingsproces als ondemocratisch en ver-van-mijn-bed. Dat klopt niet. Ingewikkeld is het proces wel, omdat er zoveel partijen bij betrokken zijn. Maar wie dat wil, kan zijn invloed wel degelijk laten gelden."

U kunt het hele pakket aan maatregelen van de Europese Commissie in detail inkijken op ec.europa.eu/environment/waste/target_review.htm. De directe link naar de Nederlandse wettekst vindt u op <http://tinyurl.com/nuj7n2z>.

Opmerkingen en suggesties kunt u bezorgen aan Janneke Van Veen via janneke.van.veen@ovam.be.

Recyclagegraad 2011

Toonaangevend afvalcongres strijkt neer in Antwerpen

Van 7 tot 9 september 2015 verwelkomt Antwerpen meer dan 1.300 experts en topverantwoordelijken uit de wereldwijde afvalsector. De sinjorenstad wordt het decor voor het congres 'Let's make the most of our resources and waste!' van de International Solid Waste Association (ISWA).

Het ISWA-congres staat geboekstaafd als de jaarlijkse hoogmis van de wereldwijde afvalbeheersector. Dat de stad Antwerpen en Interafval erin slaagden om dat toevenement in 2015 naar Vlaanderen te halen, is dan ook een hele eer. Het is een uitgelezen kans om de knowhow en troeven van onze regio inzake afval- en materialenbeheer in de verf te zetten.

Het ISWA-congres staat garant voor een ijzersterk programma: internationaal gerenommeerde keynote sprekers lichten de laatste inzichten en ontwikkelingen rond afval- en materialenbeheer toe, organisaties die het wereldwijde afvalbeleid bepalen tekenen present en alle aanwezigen krijgen ruim de gelegenheid om ervaringen uit te wisselen en te netwerken.

Nog tot 11 december 2014 om 9 uur kunnen experts, professionals en onderzoekers abstracts indienen om hun stempel op het congres te drukken. Op basis daarvan werken de organisatoren het inhoudelijke programma uit.

www.iswa2015.org

@ISWA2015

“Met de OVAM-webtools help ik mijn cliënten in enkele muisklikken verder”

Het webloket bodemattesten, het geoloket bodemdossiers, de risico-inrichtingen-tool: notarissen zijn bij de OVAM en haar online tools kind aan huis. Op 1 januari 2015 steekt de administratieve vereenvoudiging nog een tandje bij. Dan wijzigt het bodemdecreet. Notaris Stefan Van Tricht is alvast een groot voorstander van die de-regulering.

Op 1 januari 2015 wijzigt het bodemdecreet. Wat levert die administratieve vereenvoudiging op?

Notaris Van Tricht: “Voor het notariaat springen twee zaken in het oog. Ten eerste werd de afleveringstermijn voor bodemattesten zonder risicoactiviteiten gehalveerd, van 30 naar 14 dagen. Die maatregel juichen we toe, al weten we dat de meeste bodemattesten in de praktijk binnen de twee dagen worden afgeleverd.”

“Ook een opsteker voor alle notarissen is dat het niet langer verplicht is om de overdracht van een risicoground aan de OVAM te melden. Vroeger moest bij de overdracht van een risicoground niet alleen een oriënterend bodemonderzoek worden uitgevoerd, maar moest de overdracht ook gemeld worden aan de OVAM. Daarop had de OVAM zestig dagen tijd om het bodemonderzoek te beoordelen en te reageren. Dat is nu verleden tijd, wat een aanzienlijke tijdswinst oplevert.”

De OVAM heeft de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in haar dienstverlening. Zo kunt u de meeste bodeminformatie nu digitaal raadplegen. Een goede zaak?

Notaris Van Tricht: “Uiteraard. Ook het notariaat heeft haar werking de voorbije jaren verregaand gedigitaliseerd. Daarbij hebben we beide webtoepassingen zoveel mogelijk op elkaar afgestemd. De notaris kan via de eigen beveiligde omgeving van het e-notariaat rechtstreeks inloggen om bodemattesten aan te vragen.”

Hoe heeft die digitalisering uw werk vereenvoudigd?

Notaris Van Tricht: “De OVAM stelt een hele reeks handige tools ter beschikking. Naast het webloket bodemattesten gebruik ik zelf vaak het geoloket bodemonderzoeken. Via een kaart van Vlaanderen kun je per gebied inkijken welke bodemonderzoeken er zijn uitgevoerd. Die informatie gebruik ik bijvoorbeeld als een cliënt mij om advies vraagt over de aankoop van een grond.”

“Ook de risico-inrichtingentool raadpleeg ik geregeld. Bij de verkoop van een grond kan ik in enkele muisklikken achterhalen of het terrein als risico-inrichting wordt beschouwd. Dat is het geval als er vandaag of in het verleden activiteiten doorgingen die de bodem bedreigden. De grond mag dan pas verkocht worden als er een bodemonderzoek is gebeurd.

Voor mijn cliënten is die informatie cruciaal. Ik ben blij dat ik hen die info dankzij de OVAM-tools snel en eenduidig kan meegeven.”

“Nog zo'n handig werkinstrument voor de notarissen is de tool 'Hulp bij overdrachten': via een reeks gerichte vragen loodst het systeem je door de procedure voor overdracht van gronden.”

Voor de OVAM zijn notarissen een belangrijke partner. Hoe ervaart u de samenwerking?

Notaris van Tricht: “De samenwerking tussen de OVAM en de notarissen verloopt bijzonder goed, zowel op het niveau van de beroepsvereniging als van de individuele notaris. Ik ben voorzitter van de commissie decreten van de Nederlandstalige Raad van notarissen. Om het half jaar komen we samen met de OVAM. Op dat overleg geeft de OVAM toelichting over nieuwe instrumenten, verduidelijkt waarom bepaalde decreetswijzigingen nodig zijn en polst naar ons standpunt over nakende wendingen. Voor ons is dat ook het moment om pijnpunten die we ervaren en suggesties naar voren te schuiven. Die samenwerking loopt al geruime tijd in de beste verstandhouding én levert resultaten op.”

“Tegetlijk valt op dat ook individuele notarissen snel verder worden geholpen. Op dat vlak is de OVAM een van de meeste toegankelijke overheidsdiensten.”

Hoe kan de huidige dienstverlening nog beter?

Notaris Van Tricht: “Ik weet dat het weinig geloofwaardig klinkt, maar momenteel zie ik geen verbeterpunten. Onze nauwe samenwerking maakt dat we alle verbeterpunten meteen kunnen aanpakken. We bekijken dan in alle openheid hoe we het probleem kunnen aanpakken. Eertijd, de samenwerking tussen de OVAM en het notariaat is wat mij betreft een schoolvoorbeeld van hoe overheid en een beroepsgroep kunnen samenwerken.”

Voor meer duidelijkheid over de wijzigingen van het Bodemdecreet vanaf 1 januari 2015, kunt u terecht op www.ovam.be/gewijzigdbodemdecreet.

De online bodemtools van de OVAM

- In het webloket bodemattesten kunt u een digitaal bodemattest aanvragen. Dit gaat niet alleen sneller, u krijgt ook meteen te zien of het bodemattest blanco is of gelinkt is aan een bodemdossier. Het digitale bodemattest is volledig rechtsgeldig. U krijgt het in pdf-formaat en kunt het afdrucken www.ovam.be/bodemattest
- In het geoloket kunt u online opzoeken hoe het in uw buurt gesteld is met de bodem. Via een kaart komt u te weten welke bodemonderzoeken er in een bepaald gebied zijn uitgevoerd. services.ovam.be/geoloket
- De overdrachtentool leidt notarissen, gemeenten en particulieren via gerichte vragen door de procedure bij overdracht van gronden. Zo kunnen gebruikers inschatten of een bodemonderzoek nodig is voor de grond die verkocht wordt. www.ovam.be/overdracht
- U wilt een grond verkopen waar een bodembedreigende activiteit heeft plaatsgevonden? Met de online risico-inrichtingentool kunt u inschatten of het om een risico-activiteit gaat en een bodemonderzoek nodig is. www.ovam.be/rijt
- Bodemonderzoeken kunt u digitaal opvragen en inkijken via www.ovam.be/inzage

“Materialenscan is zinvol voor elk bedrijf dat grondstoffen gebruikt”

Producent van kleikorrels Argex was een van de eerste bedrijven die de materialenscan van de OVAM en het Agentschap Ondernemen lieten uitvoeren. Die gratis screening toont ondernemingen hoe ze materialen efficiënter kunnen inzetten en wat dat opbrengt. Managing Director Johny Bultheel: “Ons bedrijf is op de goede weg, maar sommige tips waren toch nog verrassend. Het uitwisselen van reststromen met collega-bedrijven, bijvoorbeeld.”

Kmo's besteden 10 tot 67 procent van hun kosten aan materialen, zo blijkt uit studies. Dat is meer dan het dubbel van de personeelskosten (gemiddeld 20 procent) en ligt aanzienlijk hoger dan de energiekosten (2,4 procent). Om bedrijven te helpen materialen efficiënter in te zetten, ontwikkelden de OVAM en het Agentschap Ondernemen de materialenscan. Die tool is een van de eerste concrete acties van het Vlaams Materialenprogramma, het actieplan om tegen 2020 een kringlooeconomie uit te rollen in Vlaanderen. Sinds begin dit jaar lieten al een dertigtal kmo's hun werkprocessen gratis screenen.

“Kmo's besteden gemiddeld 42 procent van hun kosten aan materialen.”

Meg Scheppers van de OVAM

Meg Scheppers van de OVAM: “Uit de eerste scans blijkt dat bedrijven aanzienlijke winsten kunnen boeken als ze efficiënter met materialen omgaan. Hun kosten dalen en de competitiviteit stijgt. De economische impact van verloren grondstoffen wordt vaak onderschat. Bovendien is een duur-

zaam materiaalgebruik goed voor het milieu én het imago van het bedrijf.”

Popcorn

Argex was een van de eerste bedrijven die de materialenscan loslieten op hun productieproces. Managing Director Johny Bultheel: “Argex wint klei uit een eigen kleigroeve en optimaliseert die door de korrels op hoge temperatuur te laten uitzetten of 'expanden'. Denk aan maïs die verhit wordt: dan krijg je popcorn. Het afgewerkte product zijn kleikorrels. De bouwsector gebruikt ze als grondstof voor muren, vloeren en funderingen, maar de korrels komen ook rechtstreeks in groentekassen, plantenbakken en andere groentoe toepassingen terecht.”

“We bekijken hoe we reststromen van andere bedrijven in ons productieproces kunnen inzetten.”

Johny Bultheel van Argex

Hoe verloopt een materialenscan? Een adviseur brengt een bezoek aan het bedrijf en 'scant' het productieproces en de manier waarop het bedrijf materialen inzet. Johny Bultheel: “Na een rondleiding en een toelichting in onze kantoren bleven we via e-mail in contact met adviseur Merel Claes. Hij vroeg de precieze hoeveelheden van alle materialen en afvalstromen op, en stelde specifieke vragen, bijvoorbeeld over de chemische samenstelling van bepaalde stoffen.”

Reststromen uitwisselen

Met die bagage gaat de adviseur aan de slag. Hoe kan een bedrijf zijn grondstoffen rendabeler inzetten? Komen gerecycleerde materialen in aanmerking? Kan een onderneming haar afvalstromen hergebruiken of doorverkopen? Voor elke maatregel berekent de adviseur wat hij opbrengt.

Johny Bultheel: “De materialenscan leerde ons dat we op de goede weg zijn en al heel wat efficiëntie maatregelen hebben genomen. Sinds begin dit jaar recupereren we de warmte die bij het verhitten van de kleikorrels vrijkomt om elektriciteit op te wekken. Die gebruiken we in het productieproces. Bovendien waren we al enkele jaren op zoek naar geschikte alternatieven om een deel van onze primaire

grondstof, de Boomse klei, te vervangen. Maar tot voor kort waren er op de markt maar weinig geschikte secundaire stromen beschikbaar. Om combineerbaar te zijn met onze Boomse klei moeten die immers de juiste chemische samenstelling en structuur hebben, en beantwoorden aan strenge eisen voor grondstofvervangers.”

Als alles goed gaat, verwerkt Argex straks ook hoogwaardige reststromen van andere bedrijven in zijn producten. “Via de materialenscan kwam ik in contact met Symbiose”, vertelt Johny Bultheel. “Via dat platform wisselen bedrijven reststromen uit. Momenteel onderzoeken we of we enkele van die stromen in ons productieproces kunnen inschakelen. Uiteraard moet die ingreep een kostenbesparing opleveren. Dat hangt af van verschillende factoren: de locatie van de leverancier, de transportkosten om de reststroom van de leverancier tot bij ons te krijgen en de prijs die de leverancier wil betalen om zijn reststromen aan de man te brengen.”

Zuinig verpakken

Afvalstromen opnieuw inzetten, dat advies krijgen veel bedrijven na een materialenscan. Meg Scheppers: “Naast de valorisatie van reststromen is ook een efficiëntere verpakking een vaak gehoorde aanbeveling. Voor een gratis verpakingsdiagnose verwijzen we bedrijven door naar Val-I-Pac.”

Als het van Argex afhangt, laat elk bedrijf zijn productieproces best doorlichten. Johny Bultheel: “Elk bedrijf dat primaire grondstoffen gebruikt, heeft baat bij een materialenscan. Een kritische doortichting van de productie en het materiaalgebruik kan de rendabiliteit alleen maar opkrikken.”

Vlaamse kmo's kunnen nog tot eind 2015 gratis het materiaalgebruik in hun productieprocessen laten screenen. Meer info:

www.materialenscan.be
www.argex.be
www.smartsymbiose.be
www.valipac.be

Van visnet tot bikini

OVAM pakt afval in zee aan

Vissen stikken in achtergelaten visnetten, minuscule stukjes plastic uit scrubs en tandpasta komen via vis en schelpdieren in ons lichaam terecht. Het afval in zee is een probleem dat iedereen treft. Tijd voor actie, vonden vijftien Europese landen. Ze spraken onderling maatregelen af om afval in onze zeeën te voorkomen en de vervuiling aan te pakken. De OVAM werkt mee aan een actieplan dat zich uitstrekt van Noorwegen tot Portugal.

Volgens cijfers van het United Nations Environment Programme (UNEP) drijven in elke vierkante kilometer oceaan naar schatting 13.000 stukken plastic. Wereldwijd komen daar elke dag 8 miljoen stuks afval bij. In de Noordzee is gemiddeld 70 procent van het afval afkomstig van het land en 30 procent van de scheepvaart. Dat afval bedreigt het leven in zee en komt via de voedselketen ook in het menselijk lichaam terecht. Bovendien berokkent het schade aan haveninfrastructuur, energiecentrales en vismateriaal.

Wereldwijd waken regionale zeecommissies over de gezondheid van de zeeën. Voor de Noordzee en het noordoostelijke deel van de Atlantische Oceaan, zeg maar van Oslo tot Lissabon, is dat de OSPAR-commissie. Vijftien Europese landen komen op regelmatige basis samen om af te spreken hoe ze problemen als de verzuring van het zeewater, de slinkende biodiversiteit én het afval in zee kunnen aanpakken.

Vissen stikken in achtergebleven netten.

In juni van dit jaar namen de OSPAR-landen een actieplan aan. Dat bestaat uit dertig maatregelen die marien afval moeten voorkomen en het bestaande zwerfvuil aanpakken. De OVAM trekt vijf thema's rond scheepsafval op gang, omdat Vlaanderen daarin nu al een internationale voortrekkersrol speelt.

Spookvissen

Een van de problemen waarmee de OSPAR-partners komaf willen maken, is afval door visserij. Peter Van den dries van de OVAM: "Tijdens het vissen raken visnetten geregeld verstrikt in oude scheepswrakken. Als de netten niet losraken, laten vissers ze achter. Dat bedreigt het leven in zee, want vissen stikken in die achtergebleven netten. Dat wordt ook wel spookvissen genoemd. Sommige vissers kieperen hun kapotte visnetten ook koudweg overboord. Samen met Frankrijk en de Europese Commissie gaan we onderzoeken hoe we visnetten uit onze zeeën kunnen houden. We denken bijvoorbeeld aan statiegeldsystemen of een terugnameplicht voor producenten van visnetten."

Preventie is één zaak, maar wat met de duizenden achtergebleven netten die de vissen nu al het leven zuur maken? Aan de Belgische kust trekken vrijwilligers zich het lot van de vissen in de Noordzee aan. Duikers van de vzw Ecoduikers maken scheepswrakken voor de Belgische kust vrij van visnetten, vislood, lijnen en haakjes. De opgedoken visnetten gaan naar Healthy Seas, een Nederlandse organisatie die visnetten en afval uit zee recycleert en er onder meer sokken en bikini's van maakt. "Een lovenswaardig initiatief dat ook bij ons navolging verdient", vindt Peter Van den dries. "Het toont dat materiaalkringlopen geen verre toekomstmuziek meer zijn. Tal van bedrijven maken er vandaag al werk van."

Microplastics

Visnetten in zee leiden niet alleen rechtstreeks tot massale vissterfte, ook onrechtstreeks berokkenen ze het leven in zee schade. Onder invloed van het zonlicht en het zeewater vallen ze in minuscule stukjes uit elkaar. Vissen en schelpdieren houden die 'microplastics' verkeerdelijk voor zoöplankton en eten ze op. De schadelijke stoffen stapelen zich op in hun organen en dat leidt op termijn tot vergiftiging. Via vis of zeevruchten op ons bord komen ze uiteindelijk in ons lichaam terecht.

Microplastics zijn niet alleen afkomstig van afbrokkelend afval. De cosmetische industrie gebruikt ze massaal in producten als tandpasta, scrubs en shampoo. Via het bad- en douchewater komen ze uiteindelijk ook in onze oceanen terecht. Peter Van den dries: "Samen met de Federale Overheidsdienst Leefmilieu brengen we het probleem in kaart en onderzoeken we hoe we microplastics een halt kunnen toeroepen. Zo bekijken we of de cosmetische industrie bereid is om op vrijwillige basis alle microplastics uit hun producten te bannen. Is dat niet het geval, dan zullen we nagaan hoe we die maatregel kunnen afdwingen."

Healthy Seas recycleert visnetten en afval uit zee en maakt er onder meer bikini's van.

Afval in de havens

Een andere maatregel uit het nieuwe actieplan die de OVAM in goede banen leidt, betreft de havenontvangstinstallaties, waar schepen hun afval kunnen afgeven. De Europese Unie legde daar in 2000 het kader voor vast en sindsdien hebben alle landen die richtlijn naar eigen goeddunken uitgevoerd. Niet altijd gemakkelijk voor de bemanning van schepen, want in elke haven verschillen de regels. Peter Van den dries: "Daarom hebben we nu afgesproken om de aanpak voor alle havens in de OSPAR-regio te harmoniseren. Vlaanderen neemt daarbij het voortouw, omdat we de beste resultaten kunnen voorleggen: in onze havens geven schepen opmerkelijk veel afval af."

www.ospar.org

www.ecoduikers.be

www.healthyseas.be

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

Schrijf ons via ovam.link@ovam.be

www.facebook.com/ovam.be

[@PersAtOVAM](https://twitter.com/PersAtOVAM)

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur: Jan Verheyen - Redactieraad: Patriek Casier, Sofie De Keyser, Willy Sarlee, Els Van Camp, Anne Vandeputte en Caroline Van Gool. Redactieadres: OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be - Foto's: OVAM, VLM, Stad Gent, Argex, Cor Kuyvenhoven. Redactie en realisatie: www.pantarein.be. Wettelijk depotnummer: D/2014/5024/07 - Oplage: 3250 ex. - De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.